

Lapszemle.

A cserkéreg-termelés válságos állapotáról a mult füzetnek ugyanebben a rovatában előadottakat még a következőkkel kívánjuk kiegészíteni, még pedig elsősorban annak a közleménynek alapján, melyet az *N.* betű alá rejtőző szerző a „Forstwissensch. Centralblatt“ f. évi 9. számában a cserüzemről s az idei kéregvásárokról tett közzé.

Ezt a közleményt *N.* mindjárt azzal kezdi, hogy a cserkéreg-termelés állandó s föltartóztathatlan hanyatlásnak indult; s ha egy-egy felöltő jelenség pillanatra úgy mutatná, mintha a koczka jobbra fordul, — amint pl. az idén is némileg kedvezőbb volt a vásárok eredménye, — a csak ideig-óráig tartó s bizonyára valamely rendkívüli körülménynek tulajdonítható fordulatból veszedelmes lenne megint jobb reményeket szövögetni, melyeket ugyanis széttépne a legközelebbi jövő. S különben az idei kedvezőbb eredmény is nem minden német piacra terjedt ki, sőt egyik-másik nagyobb kéregvásár még rosszabb árakat mutat, mint a mult évi (pl. a kreuznachi). *N.* a rendkívüli körülményt is megemlíti, amelynek a jobb eredmény tulajdonítható, amiről már a mult alkalommal is volt szó, t. i. hogy a délamerikai La Plata köztársaság vasutvonalainak kiépítéséhez nagymennyiségű Quebrachó-fát biztosított magának, úgy, hogy a mult évben 80 ezer métermázsára rugott a visszamaradás ennek a cserzőanyagának Németországba való bevitelénél. *N.* tehát most már egész meggyőződéssel s elsősorban a Quebrachó-fát okozza a német cserkéregtermelés hanyatlásáért, mindazonáltal mintegy megszólásképpen emlékezik meg arról a „gyűlöletről“, melylyel, szerinte, a német agráriusok ennek a cserzőanyagának behozatala ellen támadtak, egyenesen szerződészegésre igyekezték birni a német birodalmat, hogy az Argentiniából származó czikkekre nagy behozatali vámot róna ki; nem vevén figyelembe, hogy a cserzőanyagok behozatalának megnehezítése s illetve bármely intézkedés, mely a cserzés műveletét nehézkesebbé vagy drágábbá teheti, Németország nagyrafejlett bőrparát igen megkárosítaná.

N. közleményének további részéből különben az is kitűnik, hogy a cserkéregtermelés, amint azt Németország különböző részei-

ben üzik, nem mindenütt történik kifogástalan módon. Az u. n. csererdőket tulnyomó mértékben cserkéregtermelésre rendezik ugyan be, de helyenkint ezek az erdők vegyes koru állabjaikkal más célokat is szolgálnak. A tisztán kéregtermelésre szánt erdők közt is lehet *N.* szerint éles megkülönböztetést tenni arra való tekintettel, hogy ezek a területek kitettségükhöz s emelkedettségükhöz képest mennyire alkalmasak jó cserkéregtermelésre, amennyiben a nagyon magas és kitett északi oldalakon és a nedves, hideg helyeken, melyek e kívül a korai és késő fagyoknak is ki vannak téve, a fák sokkal csekélyebb értékű kérget szolgáltatnak, mint a közép magas fekvésű, délkeleti vagy déli hajlású, meleg helyek.

Már most *N.* a cserkéregtermelés feltartóztathatlan hanyatlásából kiindulva, az imént jelzett termőhelyi különbségek figyelembevételével arra a következtetésre jut s arra inti a német cserkéregtermelőket, hogy ha nem is kell a cserkéreg termelésével azonnal mindenütt felhagyni, de legalább is azokon a helyeken, amelyeknek termőhelyi jósága *teljesen* meg nem felel, okvetlenül át kellene térni valamely más gazdálkodásmódra, mi megint nem annyit jelent, hogy a kéregtermelést azonnal s egyszerre abba kell hagyni.

Az ilyen erdőket — mondja *N.* — nem kellene ezentúl tisztán csererdőknek fentartani, hanem a termőhelyi minőségnek megfelelő valamely más fanemet kellene elsősorban közbeegyíteni ültetés útján, még pedig oly sűrűen, hogy majdan ez a fanem *kellő* záródottságu állapot adjon. *Kellő* záródottságu — hangsúlyozza *N.* — mert ujabban végre mégis tért hódít az a nézet, hogy *a nap érleli a fát.*

Magától értetődik — mondja *N.* — hogy a közbeegyítendő fanem se lassan növé, se a talajjal szemben nagy igényű ne legyen, nehogy az állabátalakítás hosszú időre terjedjen s az üzemváltoztatásra fordított áldozat eképen is fokozódjék. Ehez mérten *N.* három fanemet ajánl. Az erdefenyőt, a simafenyőt és a vörösfenyőt. E fanemeknek mérsékelt mennyiségben való közbeegyítését különben *N.* a továbbra is cserkéregtermelésre szánt erdőkbe is ajánlja, egyrészt, hogy a tölgyet növéseben hajtsák s védelméül is szolgáljanak, másrészt, hogy vágáskor azok fatömege is hasznot hajtsón, anélkül, hogy a kéregtermelésben bármily hát-

rány is mutatkoznék. Erre nézve példát is említ *N.*, t. i. azt mondja, hogy egy erdőben, a hol már a korábbi vágások alkalmával is vetettek erdeifenyőt közbe, s azt utóbb sem vágták ki, úgy tapasztalták, hogy a tölgy az erdeifenyő közt épen nem mutatott gyengébb növekvést s kéregtermése sem volt kevésbé értékes, mint a többi, a második vágásnál sem, mikor a fenyő már 30 éves kort ért el. Már most ez a fanem tovább nő, erősbödik, a főállapot ez alkotja; — közben azonban a bár kissé meggyérült tölgyсарjak még mindig jó szolgálatot tesznek a talaj védelmét illetőleg.

Annak megemlítése után, hogy a közbeegyülés vetés helyett sokkal czélszerűbben történhetik 1—2 éves fenyőcsemeték ültetése utján, *N.* áttér az idei kéregvászások eredményének rövid ismertetésére. A *hirschhorni* árverésen csak némileg volt kevesebb az eladásra szánt anyag, mint 1897-ben; ámbár a neckar-steinachi vágást nem használták ki, amennyiben az ott levő összes vágásokat elvonják a kéregtermeléstől s átalakítják. Ilyen határozatot hoztak a hirschhorni eladatlan vágások közül is azokra, melyek morgenje után legalább 20 *q.* kérget nem adnak; valamint azokra, melyekbe az erdeifenyő és simafenyő közbeegyítését már korábban megkezdték, hogy azokat szálerdökké átalakítsák (mintegy igazságot szolgáltatva *N.* évek óta hangoztatott véleményének). A normálkéreg átlagos ára *q.*-nkint 5·22 *M.* volt, szemben az 1897. évi 5·13 és az 1896. évi 6·07 *M.*-val. (Hasonló gyenge eredménye volt a többi kéregárverésnek is, melyeken 4·71, 4·34, 4·50 *M.* átlagos árt érték el métermázsánként.)

Csak kedvezőtlenebb színben tüntethetk fel a helyzetet *N.*-nek azok a megjegyzései, melyek az „A. F. u. J.-Z.”-ba irt jelentésében foglaltatnak, s melyek az alkalmazásban lévő eladásmódra s másfelől a vízmentes takarók használatánál felmerülő s minden utánjárás daczára nagyobbára orvosolatlanul maradt bajokra vonatkoznak.

Az alkalmazásban levő eladásmódra, a vidékenkint tartani szokott árverésekre nézve azt jegyzi meg *N.*, hogy ez a mód már túlélte magát s csak arra jó, hogy a kereskedők kiváló alkalmat nyerjenek az összebeszélésre és az árak lenyomására.

És a vége megint csak az a közleménynek, hogy — abba

kell hagyni a cserüzemet mindenütt, ahol csak a termőhelyi viszonyok valóban teljesen meg nem felelnek a termelés követelményeinek.

Kétségtelen, hogy a németországi cserkéregtermelés válságos helyzetének s bajainak ismeretéből a mi termelőink is meríthetnek tanulságokat; és kívánatos is, hogy merítsenek idejekorán, mert ha a cserkéreg-erdők jövedelmezése továbbra is abban az arányban csökken, mint ahogyan ez a legutóbbi évtized alatt történt, akkor nemsokára bekövetkezik az az állapot, hogy legalább is a kevéssé jó termőképességű csererdők jövedelmezése a más üzemmódok jövedelmezésétől is elmarad. Ezt az időt bevárni — mint *N.* is mondja — veszedelmes lenne csakugyan s azért úgy hiszszük, hogy ezzel a kérdéssel komolyan kellene foglalkoznunk *erdőbirtokosaink érdekében*, hogy a fenyegető baj súlyos következményei ellen — ha csakugyan szükségesnek mutatkozik — megfelelő módon jó előre elkezdhessék a védekezést.

Már az eddig elmondottakból is világos lehet, hogy ez a figyelmeztetés épenséggel nem vaklárma, hanem maguknak a szembeötlő jelenségeknek intő szava, a mit kár lenne hallatlanná venni.

De megemlíthetünk még a fentebbiekkel kapcsolatba hozva egyet-mást, ami a helyzet megvilágításához hozzájárulhat. Feljegyezzük mindenekelőtt külforgalmunk adatait az év első tíz hónapjára, szembeállítva a múlt év ugyanezen időszakának eredményeivel, a forgalomban előforduló összes cikkekre vonatkozólag. (L. 1230. o.)

Abból a czélből, hogy a termények értékösszegére nézve is megközelítő tájékoztatást lehessen meríteni a közölt forgalmi adatokból, közlöm egyszersmind azokat a kereskedelmi értékeket is, melyek az 1892—1896. évek árainak átlagából vannak leszármaztatva. Ezek a következők (100 *kg.* mértékegységre vonatkoztatva):

1. Szömörce	8	frt	94	kr.
2. Gubacs	10	„	63	„
3. Vallonea	10	„	52	„
4. Tölgy- és fenyőkéreg és festésre vagy cserzésre szolgáló egyéb külön meg nem nevezett héjak, Quebrachó-fa is	4	„	46	„

Alcsoport száma	Az árunemek megnevezése	Behozatal				Kivitel			
		mennyiség métermázsákban és <i>darabokban</i>							
		1897		1898		1897		1898	
		október	jan.-okt.	október	jan.-okt.	október	jan.-okt.	október	jan.-okt.
	XIX. Festő- és cserzőanyagok								
2a	Cserzőhéjak és gyökerek ...	7,524	53,499	7,147	54,704	34,916	356,922	27,302	452,395
b	Quebrachó-fa ...	3,134	6,144	1,817	10,890	—	—	—	—
3a	Szömörce és egyéb cserzéshez szolgáló levelek, virágok stb. ...	1,207	4,731	992	4,029	719	2,820	198	1,932
b	Mirabolana ...	749	5,726	1,536	6,529	—	—	—	12
4	Gubacs ...	214	2,002	151	2,749	3,785	28,865	6,017	36,297
5	Vallonea ...	2,467	24,233	3,465	33,389	—	7	—	116
6a	Catechu ...	26	295	36	984	—	23	2	24
7a	Gesztenyefa-kivonat ...	—	536	—	960	—	6	—	6
b	Cserfa-kivonat ...	—	242	—	485	20,707	187,314	25,861	227,964
c	Fenyőkéreg-kivonat ...	17	242	12	252	333	2,406	1,497	3,421
d	Egyéb cserzőanyag-kivonat	6	329	97	587	—	134	12	13

5. Mirabolana	8 frt 62 kr.
6. Festésre és cserzésre szolgáló minden egyéb gyökér, levél, virág és gyümölcs	20 „ 08 „
7. Catechu	26 „ — „
8. Gesztenyefa-kivonat	15 „ 60 „
9. Külön meg nem nevezett cserzőanyag-kivonatok	12 „ 65 „

Ami magát a kérdést illeti, azt immár nem lehet csupán a cserkéregtermelés kérdésének, hanem szélesebb körre terjesztve, a honi cserzőanyagtermelés kérdésének tekinteni, mely egyaránt érdekli erdőbirtokosainkat, kereskedőinket és bőriparunkat is.

Erre a megjegyzésre egyfelől az a jórészt haszon nélkül való huza-vona és küzködés indít, mely Németországnak agráriusai és merkantilistái, illetve az érdekelt erdőbirtokosok és bőrgyárosok közt folyt le s melyet a multkori közleményben eléggé részletesen ismertettem, s melynek az a legfőbb hibája, hogy elsősorban a magánérdeket tartja szem előtt s nem az illető közigazdasági ág helyesen mérlegelt érdekét; másfelől helyénvalónak látom a tett megjegyzést azért is, mert tudomásom van arról, hogy befolyásos egyének ugyanazt a haditervet kovácsolják a hanyatló cserkéregtermelés életének megnyújtására, amit Németországban a fejlett bőripar érdekében maga az államkormányzat meghiusított, s ami nálunk is valószínűleg nagyobb kárára, sőt egyenesen végveszedelmére lenne a fejlődése elején küzködő bőriparnak, mint amennyi hasznot nem is az erdőgazdaságnak, hanem csupán egyes érdekelt erdőbirtokosoknak juttatna.

Be kell látniok érdekelt erdőbirtokosainknak, hogy azt a természetes fejlődési folyamatot, mely a fogyasztó iparágat magát teljesen átalakítani készül, mesterséges közbeavatkozással hátráltatni hiábavaló s másrészt káros törekvés, kivált akkor, ha azt a másik közigazdasági ágnek érdeke, mely érintve van, feltétlenül nem is követeli meg. Pedig tény, hogy a cserkéregtermelést csupán a korábbi nagyobb jövedelmezés ajánlotta; s annak egyéb létokát akkor, midőn a fogyasztó másként szerzi már be szükségletének javarészét, alig lehetne megjelölni.

Más irányban kell tehát az erdőgazdaság szempontjából felfogni a helyzet átalakulását, mint azt egyes birtokosok teszik, s

ezt a felfogást, ha nem is minden részletre kiterjeszkedve, eléggé találóan megjelöli az a közlemény, mely a Magyar Bőripar idei 36. számában Nussbaumer Jánostól megjelent. Épen azért helyénvalónak látom, hogy ennek kivonatos ismertetését is adjam.

Szerző azzal kezdi közleményét, hogy kikel az agráriusok ellen, akik ellene vannak minden haladásnak, mely az ipar terén az ő érdekeik hátrányára indult meg. Utal a németországi eseményekre s megemlíti, hogy hasonló kísérletek (a quebrachó behozatalának vám alkalmazása útján való hátráltatására) nálunk is szóban voltak. Tény ő szerénte is, hogy a tölgykérgyet nem veszik oly sűrűn s a gubacsot sem keresik annyira, mint évekkel ezelőtt, mikor Németország fogyasztása minden fölöslegünket magához ragadta. Ebből azonban nézete szerént egyedül azt a helyes következtetést lehet s kell is levonni, hogy „ha a nyerstermény a maga ősi állapotában a timáripár nagyfoku haladása következtében immár nem is használható, hát oly alakot kell neki adni, amelyben szívesen veszik és alkalmazzák a gyárosok úgy, mint az apró timárok. Ez az alak pedig a — cser-, vagy gubacs-kivonat“.

A külföld s egyszersmind a honi bőripar fejlődésének határozottan megnyilatkozó irányából ítélve bizonyosra vehető, hogy a régi cserzési módnak napjai meg vannak számlálva. A kivonatok használata folyton tért hódít, ugyannyira, hogy a tölgykéregnek, mint nyersanyagnak használata már nemcsak Németországban, hanem Ausztriában és nálunk is megcsökken.

Arra kell tehát törekednünk a honi bőripar fejlődése és versenyképessége érdekében mindenek felett, hogy nyersanyagunk: a tölgykéreg és a gubacs, kivonatokká itthon földolgozva bocsátassák a fogyasztók rendelkezésére. Ez a nyersanyag termelőinek is javára válnék, tekintve, hogy az az anyag, (főként a silányabb minőségű.) ami most vevőre épenséggel nem talál s mint például a gubacsnak nagyrésze, ott vész az erdőn, a jelzett módon mind értékesíthetővé válnék. „Mert hiszen — ugymond a szerző — meggondolni való, hogy abban a kereslet híján elrothadó töménytelen mennyiségű gubacsban és cserkéregben óriási pénz hever; miféle sorsot érdemel hát az a nép, amely nemzetgazdasági tekintetben annyira ügyefogyott, hogy a tulajdon kincsét veszen-

dőnek szánja. Már akár a kormánynak, akár vállalkozó magánosoknak, de valakinek meg kell fogni a dolog végét, mert azt tűrni nem szabad, hogy a nemzet vagyona pusztuljon.“

A közlemény írója tehát a cserzőanyag kivonatolás nagyobb mértékű térfoglalásában látja a helyzetnek olyképen való megoldását, hogy az lehetőleg valamennyi érdekkörnek megfelelően történjék.

Természetesen „a szép szó abban a dologban igen keveset ér“ — amint Nuszbaumer J. maga is mondja közleménye végén; — de viszont az érdekeltek hozzászólása, ha elég sűrűen és eléggé széles körre terjeszkedve történik, bármily nehéz kérdés megoldását is nagyban elősegítheti.

A magam részéről egyelőre csak a helyzet képének több helyről összeszedett anyaggal való megvilágítására s ezáltal inkább csak az érdeklődésnek felkeltésére törekedtem, abban a meggyőződésben, hogy a cserzőanyagok termelésének ügyét közgazdasági érdekeink érzékeny kára nélkül továbbra is megoldatlanul, megbeszéletlenül hagyni nem lehet. (Közli: *Arató Gy.*)

Felhívás

Erzsébet királyné emlékfák ültetésére.

71544/98. sz. földm. min. — Két éve mult, hogy az ezredéves mult emléket hiven ápoló nagyjainkhoz s a föld becsületes népéhez azt a kérést intéztem, hogy a millennium emlékére fákat ültessenek: és kéré szavam meghallgatásra talált.

Ma már a hazafiúi érzés biztos jelül látom, hogy az ország minden vidékén közel két millió fa vert gyökeret az ezredéves anyaföldben, hogy majdan erős, sudár törzse hirdesse országnak-világnak, hogy a nemzet a második ezredévet a honfoglaló elődök érdemének dicsőítésével kezdte s hogy fenmaradásának alapját és jövőjének biztosítékát elsősorban hagyományaik sértetlen fentartásában és az azokhoz való hű ragaszkodásban kereste.

Ezek az örömteljes emlékezet fái lesznek!

De most a balsors a nemzetet őrangyalától fosztotta meg s minden kebelbe igaz és örök bánatot ültetett.